

Recenzja książki pod redakcją Ewy Solarczyk-Ambrozik *Lifelong Learning for a labour market needs,* Poznań 2016

Ustawiczne przeobrażenia zachodzące we współczesnym (globalnym) świecie mają istotny wpływ na rzeczywistość edukacyjno-zawodową. Idea uczenia się przez całe życie jest fundamentem urzeczywistnionej wizji nowoczesnego społeczeństwa wiedzy. Lifelong learning przedstawiane jest w literaturze przedmiotu jako ciągłe dobrowolne uczenie się przez całe życie wynikające z powodów osobistych lub zawodowych. Wpływa na integrację społeczną, aktywność obywatelską i rozwój osobisty, ale również samowystarczalność, konkurencyjność i szanse na znalezienie zatrudnienia. Kierunek zmian w systemie edukacji, zarówno formalnej, jak i pozaformalnej, powinien wynikać z zachodzących zmian popytu na pracę. Edukacja i rynek pracy są ze sobą powiązane liczną siecią przepływów. Uczestnicy edukacji będący jednocześnie uczestnikami rynku pracy korzystają z bogatej oferty edukacyjnej, uzupełniając lub podnosząc posiadane kwalifikacje i kompetencje. Dynamicznie rozwijający się rynek pracy i szybko zmieniające się warunki pracy stawiają przed pracownikami oraz pracodawcami nowe wymagania i wyzwania. Dotyczą one nie tylko narzędzi pracy, ale charakteru pracy, wymaganej wiedzy i umiejętności.

Recenzowana książka jest kolejną z serii publikacji dotyczących całościowego uczenia się (*Całościowe uczenie się jako wyzwanie dla teorii i praktyki edukacyjnej*, red. Ewa Solarczyk-Ambrozik, Poznań 2013; *Doradztwo zawodowe w perspektywie całościowego uczenia się*, red. Ewa Solarczyk-Ambrozik, Poznań 2016, kolejne w druku) wydawaną przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Anglojęzyczne zbiorowe opracowanie pod redakcją Ewy Solarczyk-Ambrozik stanowi jedną z kluczowych pozycji w bibliotece pedagoga, andragoga, doradcy zawodowego i osób interesujących się szeroko pojętą edukacją i rozwojem zawodowym. Edukacja, jej obszary, formy i wymiary są tematem ciągle aktualnym, zarówno w obszarze badań, jak i rozważań teoretycznych. W omawianej pozycji *Lifelong Learning for a labour market needs* problematyka całościowego uczenia się osadzona została w niezwykle

szerokim kontekście problemów związanych z sytuacją na współczesnym rynku pracy: zatrudnieniem, bezrobociem, przedsiębiorczością, aktywnym obywatelstwem, aktywnością prospołeczną oraz różnorodnymi formami edukacji formalnej i pozaformalnej. Publikacja podkreśla znaczenie lifelong learningu w kontekście pokonywania złożonych problemów życiowych zarówno prywatnych, jak i zawodowych. Treści przedstawione są w sposób interdyscyplinarny, łącząc w sobie zagadnienia właściwe dla różnych dyscyplin naukowych, takich jak pedagogika, psychologia, socjologia, ale także elementy filozofii, zarządzania i ekonomii, co pozwala czytelnikowi na szeroki ogląd omawianej tematyki. Książka zawierająca 16 artykułów została przez redaktorkę podzielona na trzy spójne i komplementarne względem siebie rozdziały. Każdy z nich w charakterystyczny sposób nawiązuje do tytułu głównego. Autorami opracowań jest osiemnastu specjalistów z obszaru szeroko rozumianej edukacji ustawicznej, teoretyków i praktyków, wywodzących się z różnych ośrodków akademickich w Polsce, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Zielonogórskiego czy Uniwersytetu Gdańskiego.

Rozdział pierwszy *Lifelong learning strategies and the job market – selected theoretical contexts* tworzą teksty autorstwa Ewy Solarczyk-Ambrozik *Labour market orientation in lifelong learning strategies*, Zdzisława Wołka *Education in life strategies of the long-term unemployed* oraz Małgorzaty Rosalskiej *Career Counselling in the Polish Education System: Evolution of Theoretical Assumptions and Organizational Solutions*. Stanowią one swoiste wprowadzenie do szerokiej i niezwykle zróżnicowanej problematyki podejmowanej w omawianej pozycji. Rozdział ten ukazuje znaczenie wiedzy w społeczeństwie informacyjnym, potwierdza jej nieocenioną wartość w kontekście rozwoju indywidualnego stanowiącego kapitał jednostki, jak również wartość rynkową wpływającą na stratyfikację społeczną. Prezentacja założeń teoretycznych i prawnych ułatwia czytelnikowi zorientowanie się w tematyce LLL i poruszanie się w tym istotnym obszarze. Wprowadzenie w kwestie definicyjne, uwarunkowania historyczne, realizowane cele i zadania polityki edukacyjnej, pojawiające się trendy, a także nasycenie treściowe tych obszarów stanowią bardzo ważny element niniejszego opracowania. Stanowią także tło do podejmowanych rozważań teoretycznych i odniesień praktycznych.

Drugi rozdział *Job market requirements versus educational activity* budują artykuły kolejnych autorów: Ryszarda Gerlacha *Labour market – a challenge for extracurricular vocational education*, Sławomira Banaszaka *Managerial Education and the Labour Market in Poland*, Magdaleny Barańskiej *Market Value of Voluntary Activity*, Renaty Koniecznej-Woźniak *The employee 50 plus – needed in the labour market?*, Joanny Szłapińskiej *Post-graduate MBA studies as a form of life-long learning*, Anny Wawrzonek *Dimensions of Employment Flexibility*

According to Polish Student oraz Joanny Jarmużek *The Role of the Entrepreneurship in Designing a Professional Career*. Rozdział ten bardzo wyraźnie uwydatnia relację między edukacją formalną i pozaformalną a rynkiem pracy, której tło stanowią funkcjonowanie różnych grup społecznych; menadżerów, wolontariuszy, pracowników 50+ oraz studentów. Ta część książki stanowi prezentację wyników badań związanych z rozwojem zawodowym, aktywnością zawodową, edukacją, działalnością wolontariacką i wnosi do omawianej pozycji niezwykle cenny wymiar praktyczny. Autorzy poszczególnych artykułów sygnalizują istotny problem indywidualnej aktywności poszczególnych podmiotów na rynku pracy zarówno w perspektywie mikro, jak i makro. Na uwagę zasługuje także wskazywanie przez autorów pozytywnych i negatywnych aspektów omawianych zjawisk. Krytyczna analiza omawianych zjawisk niewątpliwie podnosi wartość merytoryczną recenzowanej pozycji. W części drugiej zaprezentowane zostały również trendy i mechanizmy współczesnego rynku pracy oraz szeroki wachlarz możliwości doszkalania się i zdobywania doświadczeń o charakterze edukacyjno-zawodowym, które wskazują na mocne osadzenie i rozeznanie autorów w podejmowanym dyskursie.

Ostatni rozdział publikacji, jak wskazuje tytuł *Lifelong learning – new trends and exemplifications*, prezentuje aspekt praktyczny obszaru LLL. Znalazły się w nim następujące tytuły: *Learning organizations as an employer – unique characteristics* Moniki Bartkowiak, *Cyborgization yesterday, today and tomorrow: Selected perspectives and educational context* Michała Klichowskiego i Mariusza Przybyły, *Start your career up! Towards a practical teaching model of academic entrepreneurship* Izabeli Cytlak, *A Coaching Culture – Towards New Organizational Challenges* Joanny Szafran, *Education of the European Public Employment Services as an exemplification of Life-long Learning* Jakuba R. Wierzbickiego oraz *Development of Teachers Competences Using Virtual Teaching Resources* autorstwa Elwiry Litaszewskiej i Sylwii Polcyn-Matuszewskiej. Rozdział prezentuje przykłady dobrych praktyk związanych z edukacją całościową oraz narzędzia sprzyjające i wspierające realizację tych działań. Ta część książki podkreśla, jak istotna jest potrzeba wprowadzenia do firm i instytucji z sektora państwowego i prywatnego efektywnej polityki szkoleniowo-rozwojowej. Akcentuje również znaczenie i możliwości, jakie w ogólnym rozwoju oferuje jednostkom i organizacjom postęp techniczny. Przemysłane zastosowanie nowinek technologicznych pozwala „widzieć więcej, sięgać dalej”, co przekłada się na zwiększenie aktywności własnej, wzmocnienie infrastruktury przedsiębiorczej, a także na poczucie sprawstwa i niezależności, co w przypadku funkcjonowania na współczesnym rynku pracy jest niezwykle istotne. Niezwykłym atutem rozdziału, co należy podkreślić, jest fakt, iż autorzy zgodnie podkreślają znaczącą rolę człowieka i czynnika ludzkiego w procesie edukacji. Ten aspekt wybija się bardzo wyraźnie

w całym opracowaniu. Prezentowane w rozdziale wybrane formy rozwoju i edukacji w sposób bardzo widoczny podkreślają znaczenie motywacji, dialogu, wsparcia i obecności (drugiej osoby) – które powinny być oferowane przez menadżerów czy specjalistów ds. edukacji, ponieważ potencjał firmy i źródło siły organizacji stanowią jej pracownicy.

Mocną stroną publikacji jest fakt, że wszystkie artykuły zawarte w opracowaniu skupione są na procesie całościowego uczenia się i konsekwentnie przedstawiają proces jego organizacji oraz przebiegu, wymiary, formy, jak również zróżnicowane pod każdym względem grono odbiorców (uczestników). Autorzy niejednokrotnie zwracają uwagę na dynamiczny charakter zmian na współczesnym rynku pracy, podkreślając konieczność elastycznego podejścia do procesów edukacji i pracy oraz indywidualność i niepowtarzalność jednostki. Niezwykle bogata i zróżnicowana bibliografia wykorzystana przez autorów poszczególnych artykułów pozwala pogłębić wiedzę w zakresie zaprezentowanej problematyki. Do niepodważalnych walorów recenzowanej książki należą niewątpliwie same treści, ale również spójna struktura pracy. Przedstawia ona w sposób jasny, syntetyczny i zrozumiały zalety wynikające z całościowej edukacji oraz jej nieoceniony, a nie zawsze dostrzegany wpływ na ogólne funkcjonowanie człowieka. Książka *Lifelong Learning for a labour market needs* pod redakcją Ewy Solarczyk-Ambrozik, skierowana do zróżnicowanych grup odbiorców, stanowi bardzo cenną pozycję na polskim rynku wydawniczym dla wszystkich osób zainteresowanych edukacją, jak również specjalistów z obszaru rynku pracy.

Magdalena Barańska

Anna Wawrzonek

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu